

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2022.26.13>

УДК 727

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЦЕНТРІВ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Черній Яна Романівна

Студент Національного авіаційного університету, Київ, Україна,
e-mail: yana.sh.nenko@gmail.com, orcid: 0000-0003-2300-5122

Анотація. Проаналізовано ситуацію в країні у сфері інклюзивності закладів освіти та розвитку, щоб сформулювати основні засади інклюзивності центру розвитку особистості. Обґрунтовано необхідність впровадження норм інклюзивності для того, щоб можливості людей з інвалідністю були такі ж як і можливості людей без фізичних вад.

Мета. Визначення та узагальнення норм інклюзивності у будинках, що передбачають використання людьми різних вікових груп та можливість визначення найбільш раціонального принципу інклюзивності центру розвитку особистості.

Методологія. Були використані такі методи дослідження:

– емпіричні методи (визначення оптимальних умов мобільності та перебування інвалідів у центрах особистісного розвитку); метод планування експерименту (розробка теми дослідження);

– теоретичні методи (аналіз досвіду впровадження інклюзивних норм у муніципальних будинках та запроектованій будівлі за матеріалами проекту);

Результати. Висвітлено питання обґрунтованості запровадження інклюзивності у плануванні та регламентації просторового планування центрів розвитку особистості. Визначено вплив конструктивних частин, що відповідають нормам інклюзивності, на загальний вигляд будівлі.

Наукова новизна. Обґрунтовано необхідність та раціональність впровадження інклюзивних норм у громадських будівлях в цілому, та в центрах розвитку особистості зокрема. Досліджено особливості сучасних способів задовольнити потреби людей з інвалідністю за допомогою сучасних способів та пристосувань, дотримуючись норм інклюзивності в громадських будівлях.

Практична значущість. Виявлено основні правила сучасного будівництва громадських та освітніх будівель з врахуванням інклюзивності в них.

Результати дослідження можна використовувати при плануванні подібних будівель, а також вони використовуватимуться при написанні дипломної роботи та створенні проекту.

Ключові слова: центр розвитку особистості; громадський центр; простір; інклюзивність.

ВСТУП

Центри розвитку особистості є новинкою в нашій країні, тому при розробці проекту такого типу споруди дуже важливо врахувати абсолютно всі деталі, які можуть вплинути на комфорт і безпеку відвідувачів. Соціально орієнтована держава завжди повинна ставити на перше місце розвиток громадян, особливо незахищеного контингенту: людей з обмеженими можливостями. У сучасному світі прийнято об'єднувати різні соціальні групи, подібна практика зараз запроваджується в Україні.

Слід зазначити, що необхідність врахування інклюзивності в проектуванні просторових рішень, хоч і не впливає з функціонального призначення будівлі, є однозначно необхідною.

Плануючи середовище для людей з особливими потребами, слід приділяти увагу не лише зручному проживанню та пересуванню по будівлі та території, а й оформленню внутрішнього простору приміщень, інтер'єру та можливому використанню різноманітних елементів інтер'єру, навколишнього середовища, дизайнерських хитрощів.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Своєчасне врахування норм будівництва, передбачених для людей з проблемами зі здоров'ям є основним завданням, яке необхідно вирішити під час проектування чи перепланування будівлі. Ефективність врахування таких норм визначається кількістю необхідних пристосувань на території та в приміщенні навчальних та громадських закладів, їх розташуванням (розосередженням), параметрами входів/виходів та маршрутів, їх пристроєм (напрямоком відчинення дверей, виникненням перепадів висот під час евакуації). доріжок та ін.) [10]. Однією з основних вимог забезпечення вільного переміщення для всіх груп населення є поняття «універсальний дизайн», поява якого була викликана зміною трактування інвалідності [9].

З погляду соціального потенціалу, реалізації якого перешкоджають певні перешкоди, почали оцінювати людей з обмеженими можливостями. Вперше ця концепція була застосована у галузі архітектури. Це додавало комфорт середовища для людей із різними обмеженнями рухливості. Р. Мейс зробив значний внесок у застосування принципів універсального дизайну. З його допомогою концепція доступності була реалізована на законодавчому рівні в Північній Кароліні в 1973, що стало зразком для інших штатів [16].

У 1997 році група архітекторів, дизайнерів, інженерів та дослідників розробила принципи універсального дизайну [1]. Нещодавні дослідження показали, що доступність означає більше, ніж прямий доступ до будівлі або простору з допоміжними або спеціальними пристроями. Це процес створення максимально комфортного та безпечного простору для всіх людей, незалежно від їх віку та фізичних чи когнітивних можливостей, без необхідності використання (адаптивних) допоміжних засобів чи вузькоспеціалізованих рішень.

Тому облік основних принципів універсального проектування при прийнятті рішень щодо планування загального обсягу будівлі та планування шляхів та виходів усередині будівель та приміщень дозволить створити умови для своєчасного та безпечного переміщення людей з обмеженими можливостями [11].

МЕТА

Проаналізувати ситуацію будівельних норм організації та планування, конструктивні рішення для загальнодоступних шляхів до навчального центру розвитку та всередині цього центру для людей з обмеженими можливостями.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Кожен архітектор при проектуванні та розробці деталей проекту знову і знову зустрічається з питанням врахування особливостей різних груп населення. В загальноприйнятих нормах все до деталей прораховано для людей різного віку, зросту та навіть темпу руху. Але, на жаль, не у всіх будівлях, що наразі експлуатуються, враховано потреби людей з обмеженими можливостями. Для комфортного співіснування та рівних можливостей людей в суспільстві необхідно враховувати особливості тих, кому навіть звичайна прогулянка може стати цілим випробуванням.

Продемонструвати врахування потреб різних людей, співіснуючих в соціумі можна наступним прикладом: за загальноприйнятими нормами висота вхідних дверей має бути не меншою за 2100 мм, очевидно що це придумано для того, щоб в приміщення могли вільно заходити як люди зі зростом півтора метри, так і люди зі зростом два метри.

Це один з багатьох можливих прикладів, але він показує як важливо приділяти увагу всім потребам різних категорій громадян [18].

Отже, очевидно що маломобільні групи населення мають необхідність у допомозі в

реалізації чисельних прав, які вони отримують як люди та громадяни, але якими не здатні самостійно себе забезпечити. Маються на увазі права користування школами, магазинами, офісними приміщеннями, парками, громадським транспортом, скверами, лікарнями, аптеками, закладами громадського харчування, і, в даному випадку, центрами розвитку особистості.

До маломобільних груп населення належать люди, які мають труднощі при отриманні передбаченої місцем знаходження послуги, труднощі з самостійним пересуванням, з орієнтуванням на місцевості чи у просторі, люди похилого віку, особи з інвалідністю, вагітні жінки, люди з тимчасовим погіршенням одного з чуттів організму, особи з дитячими колясками або візками, тощо. Цей перелік можна продовжувати ще довго, адже навіть ті, хто не має проблем зі здоров'ям, хоч раз в житті стикались із ситуацією, в якій недостатньо добре продумані шляхи переміщення ставали проблемою в тих чи інших ситуаціях. Для реалізації вищевказаних прав та потреб людей маломобільних груп населення будівля та територія центру розвитку особистості має бути цілком пристосована та доступна, відповідно до всіх правил та норм.

Інклюзія – це широке залучення дітей до всіх аспектів освіти та здатність до навчання незалежно від наявності певних індивідуальних особливостей або відмінності. В основному це пов'язано зі скасуванням будь-якої форми шкільної освіти. сегрегація, особливо спеціальні класи для тих, хто не перебуває на умовному терміні певний стандарт «нормальності». В інтеграційній моделі всі члени суспільства колективно вирощені та виховані у відповідних звичайних закладах, самі по собі активно адаптуються та змінюються, щоб адаптуватися та задовольнити потреби всіх [2].

Концепція інклюзивної освіти відображає один із основних поглядів. Ідея в тому, що усі люди є цінними та активними членами суспільства. Виховання та навчання в інклюзивних установах вигідно як для людей з особливими освітніми потребами, так і для осіб з нормальним рівнем розвитку, членів суспільства загалом. Інклюзивна освіта включає педагогічну творчість, середовище, що відповідає потребам і можливостям кожної людини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку.

Включення людей із особливими потребами у загальну освіту – процес, який набирає обертів у світі. Інклюзивна школа або дитячий

садок – це установа, яка: реалізує інклюзивну освіту як систему освітніх послуг, зокрема: адаптує програми та плани, фізичне середовище, методи та форми навчання; залучити батьків; робота з експертами для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей; створює позитивну атмосферу у навчальному середовищі. Ефективність цих послуг залежить від багатьох факторів, особливо від наявності відвідувачів та загального облаштування навчальних приміщень, необхідні варіанти внутрішньої безпеки, необхідна фізична та технічна допомога.

Мета інклюзивної освіти – створення умов розвитку особистості. з особливими потребами, створення для них освітнього середовища, надання психолого-педагогічної та медико-соціальної підтримки у відповідному архітектурному просторі.

Завдання інклюзивної освіти:

- впровадження інноваційних освітніх технологій у формі інклюзивного навчання;
- збереження і зміцнення морального і фізичного здоров'я;
- всебічний розвиток особистості на основі виявлення схильностей і здібностей, формування інтересів і потреб;
- виховувати дітей та молодь культурно-моральними особистостями з етичним ставленням до світу та до себе;
- Забезпечення права осіб з особливими потребами на загальну освіту [3].

Для детального визначення та вирішення цього питання варто звернутися до державних будівельних норм щодо основних шляхів вирішення проблеми доступності.

Державні будівельні норми (ДБН) – нормативні акти, затверджені апаратом виконавчої влади у сфері будівництва та архітектури (Закон України «Про будівництво»).

Будівельні норми – затверджений суб'єктом регулювання нормативно-правовий акт технічного характеру, який містить обов'язкові вимоги у сфері будівництва, містобудування та архітектури (Закон України «Про будівельні норми») [6].

З 1 вересня 2018 року введено в дію новий ДБН В.2.2-3:2018 «Будинки і споруди навчальних закладів», затверджений наказом Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 25 квітня 2018 року № . 106, призначений на заміну ДБН Б .2.2-3 діє, -97. Побут і будівлі навчальних закладів» і стосується проектів нових та реконструкції існуючих приміщень навчальних закладів. Ці

будівельні норми передбачають обов'язкове планування інклюзивних навчальних просторів для людей з особливими потребами у загальноосвітніх навчальних закладах, що сприятиме доступності освіти, соціальній інтеграції та всебічному розвитку дітей з особливими потребами[17].

Оновлені державні норми передбачають:

1. Створення комфортних умов навчання для дітей з особливими потребами – оформлення навчальних, класних кімнат, ігрових, актових і спортивних та інших просторів за принципами універсального дизайну;

2. Створення умов для розвитку – створення додаткового простору для корекційної діяльності;

3. Забезпечення безперешкодного доступу до будівель, приміщень та земельної ділянки. проектування елементів доступності (пандусів, ліфтів, ліфтів, спеціальних сходів) [13, с. 2].

1 квітня 2019 року набула чинності нова редакція ДБН. Наявність ДБН В.2.2-40: 2018.

«Комплектація будинків і споруд», затверджена наказом Міністерства розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327. Містить усі необхідні технічні параметри елементів пристрою. доступність для людей з вадами фізичного, зору, слуху та розумового розвитку, а також для інших інвалідів. Зокрема, в документі йдеться:

- пандуси, спеціальні підйомники та інші засоби доступу до опорно-рухового апарату;

- сенсорні панелі, інформаційні табло та написи шрифтом Брайля, інші візуальні та звукові індикатори для людей з вадами зору;

- тиражування важливої звукової інформації в текстах, організація перекладу жестовою мовою, використання звукових систем для людей з вадами слуху [12, с. 2-3]

Серед запропонованих інновацій, що відповідають ДБН та призначенню центру розвитку особистості, є створення успішного інклюзивного навчального середовища, а саме: мебльована та обладнана конференц-зала та медіатека, як одна з можливостей збагачення простору центру розвитку особистості.

Кімната розваг є прикладом покращеного середовища для інтеграції та координації розвитку людей з особливими потребами, також обов'язкові освітні та соціальні простори, майданчик та зона відпочинку. У підготовчих кімнатах відвідувачі можуть працювати з викладачами та іншими спеціалістами

за індивідуальним графіком. Люди з обмеженими можливостями можуть прийти сюди розвивати життєві навички, вчитися, відпочивати та розважатися.

Медіатека – це сучасна бібліотека, тобто наповнений новітніми технологіями простір, який створює належні умови для навчання та розвитку людей з особливими потребами[4].

Не можна забувати і про архітектурну доступність навчальних закладів, а також інших житлових і громадських будівель і споруд для значно більшої кількості відвідувачів, у тому числі обслуговуючого персоналу з особливими потребами. В основному це вчителі та вихователі, які мають інвалідність, батьки, які мають право повноцінно брати участь у житті дитини, також можуть бути залучені до процесу – наприклад, відвідувати батьківські збори, брати участь у роботі батьківських комітетів, мати безпосередній контакт з керівником та вчителями.

Найкращий спосіб створити доступне середовище – це врахувати інклюзивність, особливості людей з фізичними, сенсорними та когнітивними вадами як на етапі планування, так і на етапі будівництва, реконструкції чи адаптації, де повний контроль над практичністю виконання дуже важливих особливих вимог.

Універсальний проект як основа створення доступного, законодавчо закріпленого середовища в Україні, основною формулою якого є усунення чи спрощення фізичних «перешкод» на можливих маршрутах пересування маломобільних груп населення на відкритих просторах та всередині архітектурних споруд. [20, 5].

Не можна забувати, що виконання вимог архітектурної доступності в сучасних умовах дозволить безперешкодно створити безпечне середовище для всіх учасників освітнього процесу, гарантуючи дітям-інвалідам право на освіту та послідовний розвиток в освітньому просторі.

Слід дотримуватися трьох простих правил:

1. Необхідно знати питання інвалідності, інклюзивної освіти, існуючі НБД, основні принципи доступності та універсальності дизайну.

2. Зрозуміти, що таке архітектурна доступність шкіл і навіщо вона потрібна, і перш за все, як реалізувати принципи доступності та універсального дизайну. наприклад, «Пішохідний доступ», невідповідні пандуси та недоступні туалети шкодять усьому навчальному процесу.

3. Насолоджуйтеся результатом, коли кожна дитина і дорослий можуть приєднатися до взаємодії зі своїм оточенням. Наприклад, дітей на візках не можна залишати наодинці з мамою. Необхідно контролювати доступ до уроків, почуватися за столом, у приміщенні школи, в їдальні тощо [15].

Дотримання вищевказаних принципів архітектурної доступності в центрах розвитку особистості значно полегшить підхід керівників до ремонту приміщень та відбудови земельної ділянки, в разі необхідності, створить належні умови доступу для всіх зацікавлених отримувачів освітніх послуг та отримання якісних знань у сфері розвитку особистості.

Сьогодні питання архітектурної доступності центрів розвитку особистості є одним із шляхів реалізації концепції універсального дизайну в процесі інклюзивного навчання. Наразі кожен отримувач освітніх послуг має право на якісну освіту та доступ до навчальних закладів, особливо закладів загального розвитку особистості. Таким чином ми зможемо забезпечити кожному, відвідувача закладів такого типу, право на доступ до освітніх послуг та задоволення базових потреб, що вплине на якість життя кожного, хто зацікавлений у відвідуванні центру розвитку особистості.

Доступність передбачає забезпечення того, щоб жінки та чоловіки з інвалідністю мали рівний доступ до фізичного середовища, транспорту, інформації та комунікацій, ІКТ та систем обслуговування як у міських, так і в сільських районах[8].

Споруди і будівлі, доступні для маломобільних груп населення, – це споруди і будівлі, в яких реалізовано комплекс архітектурно-планувальних, інженерно-технічних, ергономічних, конструктивних і організаційних заходів, що відповідають вимогам законодавства щодо забезпечення доступності і безпеки людей. На практиці це здійснюється шляхом реалізації комплексу заходів у центрі особистісного розвитку, який забезпечує доступність для кожної людини, незалежно від віку, статі, інвалідності, функціональних порушень, рівня комунікативних навичок чи обставин, щоб вона почувалася в безпеці. і зручно, без сторонньої допомоги і в ваших силах[5].

Існує два основних напрямки доступності будівель для людей з обмеженими можливостями пересування: інформаційна та архітектурна.

Інформаційні потреби мають бути задоволені, зокрема: своєчасне розпізнавання віх

і реагування на місця та зони ризику для антропогенного середовища; можливість ефективно орієнтувати відвідувачів як на світлі, так і в темряві; скоротити час і зусилля, необхідні для отримання необхідної інформації. Важливими чинниками тут є: місце та характер реалізації елементів інформаційного забезпечення [14].

Наприклад, інформаційні показники на вході в центр розвитку особистості із зазначенням доступних підйомів до спуску чи проходу, наявність тактильних розміток (інформація шрифтом Брайля) тощо. Це необхідно для того, щоб відвідувачі та персонал могли самостійно зорієнтуватися, як при вході так і на виході.

Архітектурна доступність передбачає безпосереднє пристосування будівель і споруд на території центру розвитку особистості для використання маломобільними групами населення: наявність пандусів, ліфтів тощо. Також необхідно надати інформацію про наявність елементів архітектурної мобільності.

Як забезпечується архітектурна доступність? Тут є два шляхи – універсальний дизайн або – якщо його вимоги не виконуються, то інтелектуальна адаптація існуючих будівель.

Різницю між «універсальним дизайном» та «інтелектуальною адаптацією» не слід забувати. Відповідність принципам універсального дизайну в об'єктах фізичного середовища – це можливість фізично обмеженої людини, незрячого або, наприклад, у кріслі, вільно та самостійно пересуватися по будівлі центру розвитку таким чином, щоб усі інші пересуваються працездатні люди.

Універсальний дизайн не виключає використання допоміжних засобів для особливих груп людей з інвалідністю.

Але оскільки це не завжди можливо, особливо з уже побудованими об'єктами, є інший вихід – їх адаптація.

Законодавство дозволяє застосовувати принципи раціонального благоустрою – архітектурно-планувальні рішення, які забезпечують маломобільним верствам населення мінімальний стандарт доступності в контексті реконструкції та технічного переоснащення існуючих будівель і громадського простору. структури, які можна перетворити на центри розвитку особистості. Інтелектуальними пристроями можуть бути допоміжні технічні засоби та механізми (пандуси, підйомні пристрої, механізми тощо).

Однак розумне розміщення зазвичай використовується як виняток, коли технічно

неможливо дотримуватися принципів універсального дизайну.

Зараз поширеною практикою є розміщення аптек, магазинів, салонів тощо на перших поверхах житлових будинків – нежитлових приміщеннях. А ще часті порушення доступності для маломобільних груп населення. Підприємці часто кажуть, що не мають для цього ресурсів. Звичайно, компанія має розвиватися. Однак неприпустимо, щоб компанія розвивалася з порушенням законодавства. Звертаю увагу на те, що будинок при будівництві передбачався переважно для іншого призначення – проживання. Після «переведення» приміщення з житлового фонду в нежитловий, капітального ремонту чи пристосування під нове призначення – саме в цей період необхідно забезпечити виконання всіх вимог законодавства, в тому числі вимог доступності[19].

Сучасний освітній простір має бути гнучким, корисним і надихаючим. Різноманітні варіанти різноманітних занять приносять радість, стимулюють уяву, що спонукає відвідувачів до розвитку.

Ключовими ознаками сучасного освітнього простору, що забезпечують реалізацію сучасних підходів в освіті, є:

- цілісність, однорідність і організованість предметно-просторового середовища та зорового сприйняття;
- багатофункціональність, адаптивність і мобільність;
- відповідальність за старість;
- Персоналізація, наявність особистого простору;

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Азін В. О., Байда Л. Ю., Грибальський Я. В., Красюкова-Еннс О. В. Доступність та універсальний дизайн : навч.-метод. посіб. Київ, 2013. 128 с.
- [2] Азін В. О., Грибальський Я.В., Архітектурна доступність шкіл: навч.-метод. посіб. Київ, 2012. 88 с.
- [3] Бармашина Л.М. Універсальний дизайн як складова соціальної екології. Сучасні проблеми архітектури і містобудування: Зб. наук. праць. Київ, 348 с.
- [4] Бармашина Л.М. Комплекс архітектурно-планувальних заходів щодо вирішення пішохідно-транспортних проблем маломобільних груп населення. Сучасні проблеми архітектури і містобудування: Зб. наук. праць. Київ, 2017. Вип. 48. С.134-140.
- [5] Ганусевич Д.Л., Ренкас А.А. Проблеми евакуації маломобільних груп населення з

- свобода, відкритість сприйняття, творчість;
- практичність і ергономічність;
- гармонія і рівновага;
- соціалізація та кооперація [7, с. 17].

ВИСНОВКИ

Обговорювані питання об'ємно-просторової організації, планувальної організації, об'ємних рішень та дизайну інтер'єру органічно переплітаються з питанням інклюзивності сучасної забудови, особливо коли йдеться про центри розвитку особистості, що, безперечно, має бути особливо актуальним в наш час.

Проаналізувавши можливості пересування в будівлях маломобільними групами населення, можна зробити висновок, що знаходження та перебування мобільних груп населення сьогодні у багатьох випадках ускладнено, а в деяких випадках навіть неможливо, а особливо в непередбачуваних умовах (пожежа, погіршення стану, тощо). При плануванні, будівництві нових та реконструкціях, перебудовах існуючих житлових і громадських будівель та споруд необхідно забезпечити весь комплекс вимог щодо доступності, комфортності, інформативності та безпеки. Наявність комфорту та умов для маломобільних осіб має передусім забезпечувати безпеку шляхів сполучення, особливо шляхів переміщення в місцях проживання, відпочинку та роботи.

Тому реалізація всіх необхідних деталей при плануванні та розробці таких об'єктів, безумовно, гарантує безпеку та комфорт відвідувачів в центрі розвитку особистості та інших громадських будівлях.

REFERENCES

- [1] Azin V.O., Bayda L.Yu., Hrybalskyi Y.V., Krasnyukova-Enns O.V. Accessibility and universal design: educational method. manual Kyiv, 2013. 128 p.
- [2] Azin V. O., Hrybalsky Y. V., Architectural accessibility of schools: educational method. manual Kyiv, 2012. 88 p.
- [3] Barmashina L.M. Universal design as a component of social ecology. Modern problems of architecture and urban planning: Collection. of science works Kyiv, 348 p.
- [4] Barmashina L.M. A complex of architectural and planning measures to solve the pedestrian and transport problems of the less mobile population groups. Modern problems of architecture and urban planning: Collection. of science works Kyiv, 2017. Vol. 48. P.134-140.
- [5] Ganusevych D.L., Renkas A.A. Problems of evacuating people with reduced mobility from public buildings in the event of a fire. Problems and prospects

громадських будівель у разі виникнення пожежі. Проблеми та перспективи розвитку системи безпеки життєдіяльності: зб. тез доп. XV міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, курсантів та студентів. Львів. С. 22–23.

[6] *Гнатів М.П., Пелешко М.З.* Доступність будівель та споруд для маломобільних груп населення. Проблеми та перспективи розвитку системи безпеки життєдіяльності: зб. тез доп. XV міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, курсантів та студентів. Львів. С. 25–27.

[7] *Горбань В. Б., Жезло Н. В., Хлевной О. В.* Діагностика рівня знань дітьми молодшого шкільного віку правил пожежної безпеки. Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Львів, 2015. С. 144–151.

[8] *Городецька М.В.* Адаптація пам'яток архітектури для маломобільних груп населення: аналіз закордонного досвіду. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Київ, 2016. С. 114–119.

[9] *Данова К.В., Хворост М.В., Малишева В.В.* Врахування обмежень життєдіяльності осіб з інвалідністю при розрахунку часу евакуації. Проблеми надзвичайних ситуацій. Львів, 2020. С. 55–67.

[10] ДБН В.1.1-7-2016. Пожежна безпека об'єктів будівництва. [Чинний від 2017-06-01]. Вид. офіц. Київ, 2017. 41 с. (Інформація та документація).

[11] ДБН В.2.2-9:2018. Громадські будинки та споруди. Основні положення. [Чинний від 2019-06-01]. Вид. офіц. Київ, 2019. 43 с.

[12] ДБН Б.2.2-12:2019. Планування та забудова територій. [Чинний від 2019-10-01]. Вид. офіц. Київ, 2019. 177 с.

[13] ДБН В.2.2-15:2019. Житлові будинки. Основні положення [Чинний від 2019-12-01]. Вид. офіц. Київ, 2019. 44 с.

[14] ДБН В.2.2-17:2006 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення».

[15] ДСТУ 8828-2019. Пожежна безпека. Загальні положення [Чинний від 2019-02-27]. Вид. офіц. Київ, 2019. 84 с.

[16] *Байда Л.Ю., Красюкова – Еннс О.В., Буров С.Ю., Азін В.О., Грибальський Я.В., Найда Ю.М.* Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. Київ, 2012. 216 с.

[17] *Калініченко І. О.* Особливості формування інклюзивного освітнього середовища для забезпечення всебічного розвитку дитини. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. Київ, 2012. С. 120–126.

[18] *Колупаєва А. А.* Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ, 2009. 272 с.

[19] *Ніжник В., Тесленко О., Цимбалістий С., Кравченко Н.* Щодо розрахунку часу евакуації дітей з шкільних і дошкільних закладів у разі пожежі. Науковий вісник: Цивільний захист та пожежна безпека. Київ, 2016. С. 81–87.

[20] *Софій Н., Найда Ю., Маланчій В., Семко О.* Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів : навчально-методичний посібник. Київ, 2018. 174 с.

of the development of the life safety system: coll. theses add. XV International science and practice conf. young scientists, cadets and students. Lviv. P. 22–23.

[6] *Hnativ M.P., Peleshko M.Z.* Accessibility of buildings and structures for groups of the population with reduced mobility. Problems and prospects of the development of the life safety system: coll. theses add. XV International science and practice conf. young scientists, cadets and students. Lviv. P. 25–27.

[7] *Horban V.B., Zhezlo N.V., Khlevnoi O.V.* Diagnostics of the level of knowledge of fire safety rules by children of primary school age. Bulletin of the Lviv State University of Life Safety. Lviv, 2015. P. 144–151.

[8] *Horodetska M.V.* Adaptation of architectural monuments for low-mobility population groups: analysis of foreign experience. Modern problems of architecture and urban planning. Kyiv, 2016. P. 114–119.

[9] *Danova K.V., Hovorost M.V., Malysheva V.V.* Taking into account the limitations of life activities of persons with disabilities when calculating the evacuation time. Problems of emergency situations. Lviv, 2020. P. 55–67.

[10] ДБН В.1.1-7-2016. Fire safety of construction sites. [Effective from 2017-06-01]. View. officer Kyiv, 2017. 41 p. (Information and documentation).

[11] ДБН В.2.2-9:2018. Public buildings and structures. Substantive provisions. [Effective from 2019-06-01]. View. officer Kyiv, 2019. 43 p.

[12] ДБН В.2.2-12:2019. Planning and development of territories. [Effective from 2019-10-01]. View. officer Kyiv, 2019. 177 p.

[13] ДБН В.2.2-15:2019. Residential buildings. Basic provisions [Effective from 2019-12-01]. View. officer Kyiv, 2019. 44 p.

[14] ДБН В.2.2-17:2006 «Buildings and structures. Accessibility of buildings and facilities for groups of the population with reduced mobility».

[15] ДСТУ 8828-2019. Fire Security. General provisions [Effective from 2019-02-27]. View. officer Kyiv, 2019. 84 p.

[16] *Baida L. Yu., Krasnyukova-Enns O. V., Burov S. Yu., Azin V. O., Hrybalskyi Y. V., Naida Yu. M.* Disability and society: educational manual. Kyiv, 2012. 216 p.

[17] *Kalinichenko I. O.* Peculiarities of the formation of an inclusive educational environment to ensure comprehensive development of a child. Actual problems of education and upbringing of people with special needs. Kyiv, 2012. P. 120–126.

[18] *Kolupaeva A. A.* Inclusive education: realities and perspectives: monograph. Kyiv, 2009. 272 p.

[19] *Nizhnyk V., Teslenko O., Tsimbalisty S., Kravchenko N.* Regarding the calculation of the evacuation time of children from school and preschool institutions in case of fire. Scientific bulletin: Civil defense and fire safety. Kyiv, 2016. P. 81–87.

[20] *Sofii N., Naida Yu., Malanchii V., Semko O.* Inclusive education in general secondary education institutions: a guide for trainers: educational and methodological manual. Kyiv, 2018. 174 p.

ABSTRACT***Chernii Y. Inclusiveness of personality development centers.***

The situation in the country in the field of inclusivity of educational and development institutions was analyzed in order to formulate the basic principles of inclusivity of the personality development center. The need to implement inclusiveness norms is substantiated so that the opportunities of people with disabilities are the same as the opportunities of people without physical disabilities.

Goal. Definition and generalization of norms of inclusivity in buildings, which involve the use of people of different age groups and the possibility of determining the most rational principle of inclusivity of the center of personality development.

Methodology. The following research methods were used:

– empirical methods (determination of optimal conditions of mobility and stay of disabled people in personal development centers); experiment planning method (development of research topic);

– theoretical methods (analysis of the experience of implementing inclusive norms in municipal buildings and the designed building based on project materials);

The results. The question of the validity of the introduction of inclusiveness in the planning and regulation of spatial planning of personality development centers is highlighted. The influence of structural parts that meet the norms of inclusivity on the general appearance of the building is determined.

Scientific novelty. The necessity and rationality of the implementation of inclusive standards in public buildings in general and in personality development centers in particular are substantiated. Peculiarities of modern ways to meet the needs of people with disabilities with the help of modern methods and devices, observing the norms of inclusiveness in public buildings, were studied.

Practical significance. The main rules of modern construction of public and educational buildings, taking into account inclusiveness in them, have been identified.

The results of the research can be used in the planning of similar buildings, and they will also be used in writing a thesis and creating a project.

Keywords: personality development center; community center; space; inclusivity.

AUTHOR'S NOTE:

Chernii Yana, Student of the National Aviation University, Kyiv, Ukraine, e-mail: yana.sh.nenko@gmail.com, orcid: 0000-0003-2300-5122

Стаття подана до редакції 07.10.2022 р.
Стаття прийнята до друку 09.10.2022 р.